

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Топ: орта «Айналайын» тобы

Балалардың жасы: 3 жас

Жоспардың құрылу кезеңі: 05.05.-09.05.2025 жыл, мамыр айы

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 05.05.2025	Сейсенбі 06.05.2025	Сәрсенбі 07.05.2025	Бейсенбі 08.05.2025	Жұма 09.05.2025
Дәйек сөз	«Ағаш тамырымен мықты, Адам достарымен мықты»				
Күй күмбірі	«Әке толғауы» https://lmusic.kz/mp3/asylbek-ensepov-adaj-ake-tolgaуy/16462				
Балаларды қабылдау	Балаларды жайдары көңіл күймен қарсы алу. Баланың балабақшаға деген қызығушылығын арттыру. Баладан қандай көңіл күймен келгенін сурет арқылы көрсетіп, сәлемдесуді пысықтау, баланы жеке пікірін білдіруге тарту (сөйлеуді дамыту) . Балабақшаға дүкеннен зат алып келмеу керектігін түсіндіру. Адамның денсаулығына пайдалы (көгөністер, жемістер, сүт өнімдері) және зиянды тағамдар (тәттілер, бәліштер, тәтті газдалған сусындар) туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру.				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен, кеңес, әңгімелесу	Өнегелі 15- минут аясында Балалардың мінезі құлқындағы өзгерістер туралы анықтамалық ақпарат беру. Табиғаттағы ауа райының жағдайын бақылауға және бақылаудың нәтижелерін табиғат күн тізбесінде белгілеуге үйрету. Дидактикалық ойын: «Сиқырлы қалта», «Суретші қай жерде қателесті?», «Не жоқ?» . Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояту.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды, үстел үсті ойындары, бейнелеу іс- әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Сарбаздар туралы мультфильм көрсету, балалардың пікірін тыңдау. «Ән сал, сарбаз!» алдын жаттаған әнін дауыстап және төмен дауыспен айтуды ұйымдастыру (музыка)	«Жеңіс күні» Мақсат- міндеттері: Балалар демалыс күндері біз қандай мереке тойланғаны жайлы сұрау. Батырлар мен әскерлердің суретін көрсету. Балаларды әңгіме айтуға үйрету: Отан қорғаушылар,		Шамасы келетін жұмысты орындау кезінде балалардың бастамасын қолдау: бөлме өсімдіктеріне күтім жасату, оларды суару. Балармен жеке жұмыс. (қоршаған ортамен танысу)	

		Қазақстан Республикасының әскері туралы ұғымдарын кеңейту. (қоршаған ортамен танысу, сөйлеуді дамыту)			
Ертеңгілік жаттығу	Мамыр айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындату. Таныс, бұрын үйренген жаттығуларды және қимылдарды музыка сүйемелдеуімен орындату (Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Балаларға бір біріне бүгін қандай әдемі болып тұрғанын сипаттап айтқызу. Қазақ батырлары туралы не білетінін сұрау? Олар туралы не білгісі келетінін анықтау. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдату, ережелер туралы келісу және т. б. (сөйлеуді дамыту)				
Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер	Қазақ тілі Сөздерді байланыстырып, сөз тіркестерін құрастыруға (зат есім және сын есім, зат есім және етістік) үйрету	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-жаққа баяу айналу. <i>Тепе-теңдікті сақтау.</i> Тепе-теңдікті сақтай отырып, арқан бойымен жүру, тура жолмен жүру. <i>Домалату, лақтыру, қағып алу.</i> Допты жоғары лақтыру, төмен - еденге (жерге) соғу, қағып алу. <u>Қимылды ойын:</u>		Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-жаққа баяу айналу. <i>Тепе-теңдікті сақтау.</i> Тепе-теңдікті сақтай отырып, арқан бойымен жүру, тура жолмен жүру. <i>Домалату, лақтыру, қағып алу.</i> Допты жоғары лақтыру, төмен - еденге (жерге) соғу, қағып алу. <u>Қимылды ойын:</u> Т ы р н а л а р - т ы р н а л а р <u>Спорттық жаттығулар:</u>	

		Жалауға қарай жүгір <u>Спорттық жаттығулар:</u> Велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедті тура, шеңбер бойымен, оңға және солға бұрылып тебу. Балабақша ауласында		Велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедті тура, шеңбер бойымен, оңға және солға бұрылып тебу. Балабақша ауласында	
	«Батыр қыздар?» Мақсат-міндеттері: Қыздар сарбаз бола ала ма?, деп әнгәме бастау Мәншүк Мәметова, Алия Молдагулова, Хиуаз Доспанова және т.б фото суреттерін көрсетіп. Олар туралы айтып беру. (көркем әдебиет) «Сарбаздар» Мақсат-міндеттері:Топтағы қуыршақтарды сарбаз секілді қатарға тұрғызу, санату. Оңға солға бұрып, команда орындату (математика негіздері)	«Сарбаздар» Мақсат-міндеттері: Топта ойыншық әскерлерді қатарға тізіп қою санату.. Сызық бойына тізіп достарымен тең ету. Карточкалармен жұмыс. Сәйкестендіру ойынын ойнату (математика негіздері)		«Сарбаздар» Мақсат-міндеттері: Кітаптардан Қазақстан республикасының әскерді туралы суреттер көрсетіп ақпарат беру. «Сарбаз» тақпағын айту, «Сарбаз» әнін қайталап айтқызу. Дауысты (а, ә, е, о, ұ) және кейбір дауыссыз (п-б, к-қ, т-д, ж-ш, с-з) дыбыстарды анық айту (сөйлеуді дамыту, музыка) «Ғажайып сандық» дидактикалық ойын. Мақсат-міндеттері: Сандықтан әр түрлі заттар шығартып, сипаттауда сын есімдерді қолданып, салыстыру нәтижелерін атауды (ұзындау-қысқалау, кеңдеу-тарлау, жоғары-төмен, қалың-жұқа немесе ұзындығы, ені,	

				биіктігі, қалыңдығы бойынша тең) дамыту. Карточкалармен жұмысжасату. (математика негіздері)	
Серуенге дайындық	Серуендеуде балалардың табиғатқа деген сүйіспеншіліктерін арттыру, еңбекке баулу, таза ауадағы ойындар арқылы белсенділіктерін күшейту. Жағымсыз қылықтары үшін ұятты сезіне білуге, ренжіткені үшін құрдасынан кешірім сұрауға баулу. Балаларды ретімен (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуін бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру. Достарының киінуіне көмектесуге тәрбиелеу (сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту).				
Серуен	Қазіргі таңда полицияда да қыздар жұмыс жасайтынын айтып, таныстыру. Олардың қандай қызмет атқаратынын түсіндіру. Сюжетті-рөлдік ойындар барысында жол қозғалысы ережелері туралы балалардың білімдерін жетілдіру. Жаяу жүргіншілерге және жолаушыларға арналған қарапайым ережелермен таныстыру. (қоршаған ортамен танысу) Ағаштардан автомат	«Қауіпсіздік ережелері» - жол қозғалысы ережелерін Үйрету Спорттық жаттығулар: Балабақша ауласында үш дөңгелекті велосипедті тура, шеңбер бойымен, оңға және солға бұрылып тебу. Сарбаз боламыз деп, қатарға тұру, оңға солға бұрылу дағдыларын бекіту. Қимылды ойындар. Доптармен ойындарда		Қимылды ойын қимыл түрлерін өзгерте отырып, ойындарға күрделі ережелерді енгізу. Қимылды ойындарды ойнату. Бақылау. Мақсаты: Ауа-райының жағдайын анықтау (суық, жылы, ыстық), табиғат құбылыстарын бақылату (маусымдық), бақылау күнтізбесінде жылдың көктемгі мезгілдеріндегі ауа-райының жай-күйін белгілеуді жетілдіру. (қоршаған ортамен танысу) Сарбаз болып	

	пистолет жасату (құрастыру) Қимылды ойын «Шымшықтар мен мысық» «Достығымыз жарасқан» Балалар суретінің көрмесін тамашалау	балалардың белсенділігін дамыту. «Ән сал, сарбаз!» әнін балаларға айтқызу, қимылдар жасату. (музыка) Ұлттық ойын «Арқан тарту»		командаларды орындатып ойнату.	
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Көктем туралы әнді қайталау және т.б. жаңа ән жаттау (көркем әдебиет, дербес ойын әрекеті).				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптар қарау және тағы басқа әрекеттер)	«Сарбаз» тақпағын жаттау. Мақсат-міндеттері: Сөйлеуде дауыс қарқынын өзгертуді бекіту: ақырын, жылдам сөйлеуді меңгерту (сөйлеуді дамыту) Баларады орталықтарға бөлу. Дайын пішіндердің көмегімен заттарды қиюға немесе өз бетінше ойдан қиып алып композицияны құрастырып жапсыруға мүмкіндік беру. Еркін тақырыпта	Сарбаз Қорғаған орман, тауын, көлін Қатардағы ол жауынгер. Шайқасар жаумен бетпе-бет Ол дағы өшпес жалынды ер. Балаларды тақпақтар мен шағын өлеңдерді жатқа айтуға үйрету. (көркем әдебиет) шығармашылық орталықта дербес шығармашылық жұмыстарын ұйымдастыру. Балалар		Апта бойы жасаған жұмыстарды қорытындылау. Өздеріне ұнаған жұмысты қайталап жасауға болатынын айтып, балаларды орталықтарға бөлу. сурет салу жапсыру немесе мүсіндеуді, Ұнататын әнін дауыстап және төмен дауыспен орындату (музыка)	

	жұмыс. Жапсыру барысында қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтауға, ұқыпты болуға баулу. (жапсыру) (сурет салу)	қалаулары бойынша сарбаздардың суретін бояп, олардың қаруларын ермексазdan жасап, жеңіс туралы композиция жапсырады (сурет салу, мүсіндеу, жапсыру)			
Балалармен жеке жұмыс	Коммуникативтік дағдылары дауысты және кейбір дауыссыз дыбыстарды анық айтуын жетілдіру	Танымды қжәне зияткерлік дағдылары ұстау және көру тәсілдері арқылы геометриялық фигураларды зерттеуді, атауды қалыптастыру	Шығармашылық дағдылары, зерттеу іс әрекеті балалар музыка аспаптарын тануды, оларда ойнауды жетілдіру	Әлеуметтік-эмоционалды дағдылар «жақсы» немесе «жаман» әрекеттер (қылықтар) туралы қарапайым түсініктерді қалыптастыру	Танымды қжәне зияткерлік дағдылары жаңаны тануға ұмтылуды дағдыландыру
Балалардың үйге қайтуы	Апта бойы бала не үйренгені жайлы сұхбат, әңгімелесу. Ата- анарға отбасында сарбаздар, батырлар туралы әңгімелесуді ұсыну. «Өнегелі 15 минут» - балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын жетілдіру Қауіпсіздік ережесі- ата-анамен бала өмірінің қауіпсіздігі туралы әңгіме жүргізу				

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Топ: орта «Айналайын» тобы

Балалардың жасы: 3 жас

Жоспардың құрылу кезеңі: 12.05.-16.05.2025 жыл, мамыр айы

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 12.05.2025	Сейсенбі 13.05.2025	Сәрсенбі 14.05.2025	Бейсенбі 15.05.2025	Жұма 16.05.2025
Апта дәйексөзі	«Оқусыз білім жоқ, Білімсіз күнің жоқ.»				
	«Әлқиса» https://zvyki.com/song/103314390/Nur_isa_Tlendiev_-_I_isa/				
Балаларды қабылдау	Балаларды көңілді көңіл-күй, әсем әуенмен қарсы алу. Баладан бақшаға келгенше не көргенін, қандай көңіл күймен келгенін, сыртта ауа райын қандай болып тұрғанын сұрау, баланы жеке пікірін білдіруге тарту (сөйлеуді дамыту) .				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен, кеңес, әңгімелесу	Өнегелі 15- минут аясында Баланы дамыту мен тәрбиелеу мәселелері бойынша әңгімелесу, кеңес беру, логопед, психолог мамандарының кеңесіне жүгіну кестелерін еске салу.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды, үстел үсті ойындары, бейнелеу іс- әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Бақылау күнтізбесінде ауа райын белгілету (суық, жылы, күн шуақты, жаңбыр жауды, жел соқты), оған сәйкес киіну дағдысын қалыптастыру. Табиғат бұрышындағы өсімдіктер, оларға күтім жасау (топрағын қопсыту, суару, жапырақтардың шаңын сүрту) туралы түсінікті дамыту. (бөлме жануарларына күтім жасату) Балармен жеке жұмыс. Дидактикалық ойын: «Көліктерді тап, сана», «Айырмашылығын тап», «Орнын тап» Өнер орталығында сурет салғызу, суретті кітапшаларды бояту, Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптардан жануарлардың, құстардың суреттерін қарату.				
	«Мамыр» Мақсат-міндеттері: Көктемнің үшінші айы мамырда табиғаттағы өзгерістерді таныстыру. Қызғалдақ сирень және т.б гүлдері туралы ақпарат	Заттарды геометриялық пішіндерден жасату. Мақсат-міндеттері: Балаларды геометриялық фигуралармен: үшбұрыш, шаршы, дөңгелекпен таныстыруды	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындарын ойнату. әлеуметтік және эмоционалды зиятты тәрбиелеу: балалардың назарын	«Гүлдер таласы» ертегісін оқып беру. Мақсат-міндеттері: Балаларға өз бетінше ертегі мазмұнын айтуды дағдыландыру. (көркем әдебиет)	«Қызыл раушан» Мақсат-міндеттері: әнін айтқызу, би қимылдарын жасату. көңіл көтерулеріне жағдай жасау (музыка)

	беру. Гүлдерді атату, сипаттату. Дыбыстардың артикуляциясын нақтылау және бекіту, артикуляциялық аппаратты дамыту (сөйлеуді дамыту)	пысықтау, ұстау және көру тәсілдері арқылы аталған фигураларды зерттеуге мүмкіндік беру. (математика негіздері)	адамның жеке қасиеттеріне (мейірімді, жанашыр, қамқор, сезімтал және іскер, еңбекқор, ұқыпты) аудару, жақсы және жаман әрекеттерді дұрыс бағалау тәжірибесін қалыптастыруды пысықтау. (сөйлеуді дамыту және қоршаған ортамен танысу)		
Ертеңгілік жаттығу	Мамыр айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындату (Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті). Қимылдауға ыңғайлы, жеңіл киіммен желдетілген бөлмеде дене жаттығуларын орындату. Тыныс алу жолдарын шынықтыру.				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Жыл мезгілі жайлы сұрақтарға жауап алу Балалар қазір жылдың қай мезгілі? Көктем мезгілінде неше ай бар? Қандай айлар атап беріңдерші? Көктемде не жауады? Келесі жыл мезгілі қандай? Балалардың жаңалықтарымен бөлісуін, жақсы тілектер тілеуін ұйымдастыру. «Гүлдер туралы не білеміз?» тақырыбында әңгімелесу. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдату, ережелер туралы келісу және т. б. (сөйлеуді дамыту)				
Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер	Қазақ тілі Балалардың ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас жасауына жағдай жасау: сәлемдесуде, өтінішін,	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-	Музыка	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-жаққа баяу айналу.	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-жаққа баяу айналу.

	ырзашылығын білдіруде сыпайы сөйлеу әдебін сақтауға, құрдастарын есімімен толық, дұрыс атауға баулу. (қоршаған ортамен танысу)	жаққа баяу айналу. Жүгіру. Қарқынды өзгертіп, жылдам (10-20 метрге дейін), тоқтамай баяу қарқынмен (50-60 секунд ішінде) жүгіру. Секіру. Құрсаудан құрсауға, заттарды айналып және заттардың арасымен секіру, <u>Қимылды ойын:</u> Қоян мен қасқыр		Жүгіру. Қарқынды өзгертіп, жылдам (10-20 метрге дейін), тоқтамай баяу қарқынмен (50-60 секунд ішінде) жүгіру. Секіру. 15-20 сантиметр биіктіктен секіру, ілініп тұрған затқа қолды тигізіп, тұрған орнынан жоғары секіру <u>Қимылды ойын:</u> Күміс алу <u>Спорттық жаттығулар:</u> Велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедті тура, шеңбер бойымен, оңға және солға бұрылып тебу. Балабақша ауласында	Жүгіру. Қарқынды өзгертіп, жылдам (10-20 метрге дейін), тоқтамай баяу қарқынмен (50-60 секунд ішінде) жүгіру. Домалату, лақтыру, қағып алу. Допты жоғары лақтыру, төмен - еденге (жерге) соғу, қағып алу. <u>Қимылды ойын:</u> Торғайлар мен автомобиль
	Екі түрлі гүлдерге сәйкес балаларды топтарға бөлу. Бірінші орталықта гүлдерге күтім жасау туралы ақпарат алып, топтағы гүлдерге күтім жасату. Екінші орталықта балаларға гүлдер бағын құрастырту. (құрастыру, қоршаған ортамен	«Ғажайып қорапша» Мақсат-міндеттері: қорапшадан су құйғыш, күрек, шелек шығады. Бұл заттармен не істейміз деп сұару? .Сөйлеу қарқынын өзгерту қабілетін дамыту: баяу сөйлеуді дамыту. (сөйлеуді дамыту)	«Гүлдер ханшайымы» Мақсат-міндеттері: Адасып келген Көктем ханшайымымен танысу Ол. балаларға себетке гүл теріп жүріп адасып қалғанын айтады. Балаларға өз үйіне қайтуға көмектесуін	Мақсат-міндеттері: Топтағы гүлдерге күтім жасату, олардағы өзгерістерді байқату. Гүлдерге қарап сурет салуды немесе ермексайдан мүсінін жасауды ұсыну. (мүсіндеу, сурет салу)	«Алтын сандық» Мақсат-міндеттері: сандықтың ішінен әр түрлі ертегі кейіпкерлерінің киімі шығару. Балалардың қалаулары бойынша киім таңдап алып, қойылымдарды сахналату дағдысын дамыту. (сөйлеуді дамыту)

	танысу)	«Білімім – Отаныма!» ертеңгілік	сұрайды. Балалар екі орталыққа бөлінеді. Бірінші орталықта ұлдар плакатқа гүлдердің суретін салса, екінші орталықта қыздар себеттегі гүлдерді қарап, танып атап, олар туралы не білетінін айтады. Көктем ханшаймына қағаздан гүл жасап ұсынады. Ал ол балаларға өз гүлдерін сыйлайды. (математика негіздері, құрастыру, сурет салу) Сосын барлығының көңіл көтеріп «Аппақ гүлдер» әнін айтып, би қимылдарын жасап көңіл көтеруін ұйымдастыру (музыка)		
Серуенге дайындық	серуенде (отпен ойнамау, жолға шықпау) ойын алаңында және құммен, сумен, ұсақ заттармен ойындарда қауіпсіз әрекет ету дағдыларын қалыптастыру (оларды ауызға алмау, құмды шашпау, ұсақ заттарды құлаққа, мұрынға тықпау). (қоршаған ортамен танысу) Серуенге қызығушылық туғызу. Балалардың өз-өзіне қызымет ету дағдыларын қалыптастыру. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру. Достарына көмектесу дағдаларын жетілдіру. (сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту).				

Серуен	Балақаша ауласында қандай гүлдер бар екенін анықтату. Оларға күтім жасату. (қоршаған ортамен танысу) Тәулік бөліктері күндіз және түнде туралы ұғымдарын кеңейту. (математика негіздері) Қимылды ойын «Автобус» «Қауіпсіздік ережелері» - тұрмыстағы, қоғамдық орындардағы қауіпсіз мінез-құлық ережелерін үйрету	Өсімдіктердің жіктелуі туралы түсініктерді кеңейту: жемістер, көгөністер. Балабақша ауласында өсетін өсімдіктерге күтім жасату. (қоршаған ортамен танысу) Қимылды ойын «Кішкентай маймылдар» «Ғажайып кілемше». Дайын кілемшеге гүлдерді салу, бояту. (сурет салу) Құмда әр түрлі гүлдер бағының қоршауларын құрастырту. (құрастыру)	Балабақша ауласындағы гүлдерді, құстарды бақылату. Олардың тіршілігі туралы әңгімелету. (қоршаған ортамен танысу, сөйлеуді дамыту) Қимылды ойын «Шымшықтар мен мысық» Ұлттық ойын «Сақина жасыру»	Ауа райын бақылату, Балабақша ауласында еңбек әрекетін ұйымдастыру. Әртүрлі заттардың атауларын сөйлегенде белсенді қолдану, заттардың атқаратын қызметтерін түсіну, заттардың тобын білдіретін түсініктерді меңгерту. (қоршаған ортамен танысу, математика негіздері) Дидактикалық ойын «Дауысынан таны» жел жаңбыр, найзағайдың дауыстарын тану, атауды пысықтау. Қимылды ойын «Қояндар»	Балаларды ересектердің еңбегін бақылау негізінде ойын әрекетіне ынталандыру. Мүмкіндіктеріне қарай күтушіге, аула сыпырушыға көмек көрсетуді ұйымдастыру. Өзгенің еңбегінің нәтижесіне құрметпен қарауға тәрбиелеу, көмек көрсету ниеттерін қолдау. Бормен олардың суреттерін салғызу. (қоршаған ортамен танысу) Бірнеше көлденең және тік сызықтардан тұратын заттарды бейнелеуді. Құмға таяқшалармен өз бетінше ойдан сурет салуға мүмкіндік беру. (сурет салу) Өзінің дене мүшелерін бағдарлауды және осыған байланысты өзіне қатысты кеңістік бағыттарын анықтауды пысықтау: үстінде-астында, алдында-артында, оң-сол. Оңға
--------	---	--	--	--	--

					солға бұрыл ойынын ойнату. (математика негіздері) Қимылды ойындар. Қимылды ойындарда жетекші рөлді орындауға үйрету, ойын ережелерін саналы түрде сақтауға баулу.
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптар қарау және тағы басқа әрекеттер)	Қалаулары бойынша шығармашылықпен айналысуға жағдай жасау. Ермексаздан қызғалдақ жасату. Балалар ұнататын әндерін қайталап айтқызып, би билету (музыка)	Балаларға «әдебиет» орталығында «Торғай мен көбелек» ертегісін оқып беру. (көркем әдебиет) «Гүлдер бағы» тақырыбында қарапайым композицияларды жасап мүсіндеуге қызығушылығын арттыру. Бірнеше бөліктерді қосу, қысу, біріктіру арқылы өсімдіктерді мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру. (мүсіндеу)	Көктем аруының себетін жасауды ұсыну. Кесектерді алақандарының арасында домалату, есу, жаю тәсілдері арқылы мүсіндету. (мүсіндеу) Балалардың ұнататын ертегісін сахналату. (көркем әдебиет)	Гүлдерді адамдар басып кетпес үшін, оларға қоршау жасату (құрастыру) Ләпбукке жапсырту. (жапсыру) гүлдер	«Гүлдер саябағы» тақырыбында құрылыс материалдарынан құрастыру ойындарын ойнату. Құрылыс бөлшектеріне ұқыптылықпен қарау, ойнап болған соң оларды жинау және орнына қою, құрастыру барысында қауіпсіздік ережелерін сақтауды пысықтау. (құрастыру) Ағаштағы гүлдерді мүсіндету. Бірнеше бөліктерден заттарды мүсіндету, оларды орналастыру, пропорцияларды

					сақтау, бөліктерді біріктіру әдістерін қолдануды дамыту. (мүсіндеу)
Балалармен жеке жұмыс	Коммуникативтік дағдылары оқылған шығармадан қызықты үзінділерді, сөздер мен қарапайым сөз тіркестерін қайталап айтуын дамыту	Танымды қжәне зияткерлік дағдылары жалпы шамасы бойынша заттарды салыстыруға талпындыру	Шығармашылық дағдылары, зерттеу іс әрекеті ойдан құрастыруын дамыту	Әлеуметтік-эмоционалды дағдылар табиғат бұрышын мекендеушілерді бақылауға талпындыру	Коммуникативтік дағдылары таныс ертегілер мен шағын шығармалардың мазмұнын өз бетінше қайталап айтуды жетілдіру
Балалардың үйге қайтуы	Оқып берген ертегілерді үйде қайталау. Гүлдер туралы әңгімелесуді ұсыну. «Өнегелі 15 минут» - балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын жетілдіру Қауіпсіздік ережесі- ата-анамен бала өмірінің қауіпсіздігі туралы әңгіме жүргізу				

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Топ: орта «Айналайын» тобы

Балалардың жасы: 3 жас

Жоспардың құрылу кезеңі: 19.05.-23.05.2025 жыл, мамыр айы

Тәрбиеші: Абильтанова Б.С.

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 19.05.2025	Сейсенбі 20.05.2025	Сәрсенбі 21.05.2025	Бейсенбі 22.05.2025	Жұма 23.05.2025
Апта дәйексөзі:	«Білетінің бір тоғыз, Білмейтінің тоқсан тоғыз»				
Күй күмбірі	«Кең дала» https://zvyki.com/song/73887396/rman_azy_-_Ke_dala/				
Балаларды қабылдау	Балаларды көңілді көңіл-күй, әсем әуенмен қарсы алу. Баладан бақшаға келгенше не көргенін, қандай көңіл күймен келгенін, сыртта ауа райын қандай болып тұрғанын сұрау, баланың жеке пікірін білдіруге тарту (сөйлеуді дамыту).				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен, кеңес, әңгімелесу	Өнегелі 15- минут аясында				
	Баланы дамыту мен тәрбиелеу мәселелері бойынша әңгімелесу, кеңес беру.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды, үстел үсті ойындары, бейнелеу іс- әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Бақылау күнтізбесінде ауа райын белгілету (суық, жылы, күн шуақты, жаңбыр жауды, жел соқты), соған сәйкес киіну дағдысын қалыптастыру. Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындарын ойнату. Жұмбақ шешкізу, жаңылтпаш, санамақ айтқызу, сөздік қорларын жаңа сөздермен байыту. (сөйлеуді дамыту) Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояту, Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптардан жануарлардың, құстардың суреттерін қарату.				
	Балалардан бүгінгі көңіл күйі туралы сұрау. Сүйікті ойыншығы мен ойыны туралы сұрау. Ол ойыншықты не үшін жақсы көретіндерін айтқызу. (сөйлеуді дамыту)	Дидактикалық ойын:«Көліктерді тап, сана», «Айырмашылығын тап», «Орнын тап»	«Әр қашан күн сөнбесін» әнін айтқызу, би қимылдарын жасату көңіл көтеріп сезімдерін танытуға жетелеу. (музыка)	«Топтағы гүлдер» Топтағы гүлдерге күтім жасату. Олардағы өзгерістерді байқату. Гүлдерге қарап сурет салуды немесе ермексаздан мүсінін жасауды ұсыну. (мүсіндеу, сурет салу)	Табиғат бұрышындағы өсімдіктерді тамашалап, оларға күтім жасату (топрағын қопсыту, суару, жапырақтардың шаңын сүрту) туралы түсінікті дамыту. (бөлме жануарларына күтім жасату) Балармен жеке

					жұмыс.
Ертеңгілік жаттығу	Мамыр айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындату (Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті). Қимылдауға ыңғайлы, жеңіл киіммен желдетілген бөлмеде дене жаттығуларын орындау. Тыныс алу жолдарын шынықтыру.				
Таңғы ас	Үнемді тұтыну-«Суды,тамақты, энергияны үнемді тұтыну»				
	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін жетелдіру, тамақтану мәдениетін қалыптастыру. Өз орнын тауып отыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайыру. «Бата» беруге баулу(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету)				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын: «Әр қашан күн сөнбесін» әнін айтқызу. Балалардың жаңалықтарымен бөлісуін, жақсы тілектер тілеуін ұйымдастыру. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдату, ережелер туралы келісу және т. б. (сөйлеуді дамыту)				
Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер	Қазақ тілі Қоршаған ортадағы күнделікті жиі қолданылатын туыстық қатынасқа байланысты сөздерді («бөпе», «аға», «апа», «іні», «қарындас»), тұрмыстық заттардың, жемістердің, жануарлардың, төрт түліктің атауларын айту және түсіну	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-жаққа баяу айналу. <i>Тепе-теңдікті сақтау.</i> Тепе-теңдікті сақтай отырып, арқан бойымен жүру, тура жолмен жүру. <i>Домалату, лақтыру, қағып алу.</i> Допты	Музыка «Әр қашан күн сөнбесін» Музыканың басталуы мен аяқталуына сәйкес қимылдарды орындауды, қимылдарды өз бетінше бастау және аяқтауды менгерту.	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-жаққа баяу айналу. <i>Жүгіру.</i> Қарқынды өзгертіп, жылдам (10-20 метрге дейін), тоқтамай баяу қарқынмен (50-60 секунд ішінде) жүгіру.	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру, жан-жаққа баяу айналу. <i>Еңбектеу, өрмелеу.</i> Гимнастикалық қабырғаға өрмелеу және одан түсу (биіктігі 1,5 метр). <i>Секіру.</i> Құрсаудан құрсауға, заттарды

	дағдыларын пысықтау.	жоғары лақтыру, төмен - еденге (жерге) соғу, қағып алу. <i>Сапқа тұру, қайта сапқа тұру.</i> Саптағы, шеңбердегі өз орнын табуға үйрету. <u>Қимылды ойын:</u> Шыбыққа қалпақ кигізу		<i>Домалату, лақтыру, қағып алу.</i> Допты жоғары лақтыру, төмен - еденге (жерге) соғу, қағып алу. <i>Сапқа тұру, қайта сапқа тұру.</i> Саптағы, шеңбердегі өз орнын табуға үйрету. <u>Қимылды ойын:</u> Тырналар-тырна лар <u>Спорттық жаттығулар:</u> Велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедті тура, шеңбер бойымен, оңға және солға бұрылып тебу. Балабақша ауласында	айналып және заттардың арасымен секіру <i>Сапқа тұру, қайта сапқа тұру.</i> Саптағы, шеңбердегі өз орнын табуға үйрету. <u>Қимылды ойын:</u> Ақ доп, қызыл доп
	Балаларды екі топқа бөлу. Бірінші топтағылар «ойын» орталықта ойыншықтарды жуып күтім жасату, ал екінші «өнер»орталықта қағаздан кеме	«Ғажайып қорапша» Мақсат-міндеттері: қорапшадан құмда ойнайтын ойын құралдарын шығару. Балаларға оларды атату, содан соң санату салыстырғызу.	Дидактикалық ойын «Бұл не зат?» Мақсат-міндеттері: суреттің төрттен бір бөлігін танып не зат екенін тауып атату. Оны топтан тауып келуін қйымдастыру Онымен не істейтінін	«Гүлдер таласы» ертегісін оқып беру. Мақсат-міндеттері: Балаларды өз бетінше саханалауға талпындыру. (көркем әдебиет)	«Ойыншығым» Ойыншықтарды үстелдің үстінде, астында, артында, жанында тәрізді көмекші сөздермен бірге қолдануды үйрету. (сөйлеуді дамыту)

	құрастырғызу. Сосын балалардың орталықтармен ауысуына жағдай жасау. (құрастыру, қоршаған ортамен танысу)	Қандай қызмет атқаратынын айтып беруді үйрету. Сөздерді жіктелуіне, септелуіне қарай байланыстырып сөйлеуді жетілдіру. (сөйлеуді дамыту) «Салыстыру» Мақсат-міндеттері: Ұзындығы, ені, және биіктігі бойынша қорапшадан шығарылған заттарды салыстыру, екі затты үстіне және қасына қою тәсілдерін қолданып, жуандығы бойынша айырмашылығын табуға машықтандыру (математика негіздері)	әңгімелету. (сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен танысу)		Көңіл көтеріп. «Бақытты балалар» әнін айтқызу, би қимылдарын жасату. (музыка)
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, ойын құрал-жабдықтады дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. Серуенге қызығушылық туғызу. Балалардың өз-өзіне қызмет ету дағдыларын қалыптастыру. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру. Достарына көмектесу дағдаларын жетілдіру. (сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту).				
Серуен	Бақылау. Мақсаты: Балақаша ауласында қандай құстар бар екенін анықтату.	« Табиғатты сақтайық! » Еңбек. Мақсаты: Балабақша ауласында өсетін	Балабақша ауласындағы гүлдерді, құстарды санату. Оларға табиғи заттардан астау	Бақылау. Мақсаты: Ауа райын бақылату, Балабақша ауласында еңбек әрекетін	Балабақша ауласында өсіп тұрған гүлдерді санату, танып атату, оларға күтім жасату. Құмда олардың

	Ұяларын бақылату. Балапандар барма көруін ұйымдастыру. (қоршаған ортамен танысу) Қорапшадағы ойыншықтармен ойын. Заттардың санын ажыратуға үйрету: көп-біреу (біреу-көп), біртекті заттарды топтастыру және олардың біреуін бөліп көрсетуді бекіту (математика негіздері) Қимылды ойын «Автобус»	өсімдіктерге күтім жасату. (қоршаған ортамен танысу) Қимылды ойын «Кішкентай маймылдар» Құммен ойынайтын құралдарымен әр түрлі суреттерді салғызу (сурет салу)	жасату. (математика негіздері, құрастыру) Бормен құстардың суретін салғызу (сурет салу) Қимылды ойын «Кім жылдам» «Қауіпсіздік ережелері» - табиғаттағы өмірлік қауіпсіздік негіздерін үйрету	ұйымдастыру. Гүлдер мен ағаштардың айырмашылықтарын сипаттап айтуын ұйымдастыру. (қоршаған ортамен танысу, математика негіздері) Қимылды ойын «Қояндар»	суреттерін салғызу. (қоршаған ортамен танысу, сурет салу, математика негіздері) Қимылды ойындар. Қимылды ойындарда жетекші рөлді орындауға үйрету, ойын ережелерін саналы түрде сақтауға баулу. Ұлттық ойын «Арқан тарту»
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру.				
Түскі ас	Үнемді тұтыну-«Суды,тамақты, энергияны үнемді тұтыну» Түскі ас алдында гигиеналық шараларды орындау : қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу дағдыларын жетілдіру. Тамақтану дағдыларын пысықтау. Өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , сөйлеспеу, алғыс айтуды үйрету. «Бата беру», «Ас қайтару» дәстүрлерін үйрету. Әрбір тамақтанғаннан кейін ауызды шаю. (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)				
Күндізгі ұйқы	Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту) Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайлы, баяу музыка тыңдату. Қазақ халқының баяу күйлерін тыңдату (музыка) «Күй күмбірі» - балалардың бойында музыканы тыңдауға қызығушылықтарын, музыканы эмоционады қабылдауды, түсінуді, қадірлей білуді қалыптастыру.				

Біртіндеп ұйқыдан ояту, сауықтыру шаралары	Жалпақ табандылықтың алдын-алу үшін түрлі жолдармен жалаң аяқ жүруді. Шынықтырудың барлық түрлерін, жалпы және жергілікті су шараларын жүргізу: Тыныс алу жолдарын шынықтыруды дамыту (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. (өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту) Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету. (мәдени-гигиеналық дағдылар).				
Бесін ас	Үнемді тұтыну-«Суды,тамақты, энергияны үнемді тұтыну» Балалардың мәдени-гигиеналық дағдыларын дамыту, тамақтану мәдениетін қалыптастыру. Үлкендер еңбегін бағалауға үйрету. (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті) «Суды, тамақты үнемді тұтыну» - табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптар қарау және тағы басқа әрекеттер)	Қалаулары бойынша шығармашылықпен айналысуға жағдай жасау. Ермексازдан «кеме» жасату. Балаларға ұнататын әндерін қайталап айтқызып, би билету (музыка)	Балаларға «Әдебиет» орталығында ұнатқан кітаптарынан ертегі суреттерін тамашалатып, таңдаған ертегіні оқып беру. Сөздер мен қарапайым сөз тіркестерін қайталап айтуға мүмкіндік беру. (көркем әдебиет) Ермек саздан құм салатын шелектер жасату. (мүсіндеу)	Күн бейнесін мүсіндеу Жеке жұмыстарын ұжымдық композицияларға біріктіру дағдыларын қалыптастыру. (мүсіндеу) Балалар ұнатып, таңдаған ертегісін сахналату. (көркем әдебиет)	Лего ойыншықтары арқылы «Достар қалашығын» ұжымдасып құрастыруға жұмылдырып орындату (құрастыру) Ләпбук арқылы балалардың дербес шығармашылық жұмысын орындауға жағдай жасау (жапсыру)	Табиғи қалдық материалдармен балалардың дербес шығармашылық әрекеттері. (құрастыру) Ағаштағы гүлдерді мүсіндеу. Дайын ағашқа гүл күлтешелерін ермексازдан жасап, біріктіруді бекіту. (мүсіндеу)
Балалармен жеке жұмыс	Әметбек Айдай Коммуникативтік дағдылары кітаптардағы суреттерді өз бетінше, басқа	Ермұхамбет Жансерік Танымды қжәне зияткерлік дағдылары жалпы шамасы	Түркістан Айлин Шығармашылық дағдылары, зерттеу іс әрекетінің дамуы	Ерлан Ахмад Шығармашылық дағдылары, зерттеу іс әрекеті өзі құраған	Ерболұлы Мирас Коммуникативтік дағдылары тақпақтарды, өлеңдерді мәнерлеп жатқа айтуды

	балалармен бірге қарастыруды үйрету	бойынша заттарды салыстыруға талпындыру	негізгі түстерді дұрыс атауға талпындыру	құрылысымен ойнауды, жетілдіру ойнап болған соң құрылыс бөлшектерін жинауды дағдыландыру	
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту).				
Серуен	Қимылды ойын «Поезд» Құмда кеменің суретін салғызу. (сурет салу)	Еркін ойындар Қимылды ойын «Кішкентай маймылдар» Ләпбукте құрылыс құралдары мен заттардын сәйестігін тауып сәйкестендіріп жапсырту (жапсыру)	Еркін ойындар Қимылды ойын «Шымшықтар мен мысық»	Еркін ойындар Ұлттық ойын «Сақина жасыру»	Еркін ойындар Қағаздан гүлдердің пішінін жасату. (жапсыру) Қимылды ойын «Мысық пен тышқан»
Балалардың үйге қайтуы	Оқып берген ертегілерді үйде қайталау. Бейбітшілік туралы әңгімелесуді ұсыну. «Өнегелі 15 минут» - балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын жетілдіру Қауіпсіздік ережесі- ата-анамен бала өмірінің қауіпсіздігі туралы әңгіме жүргізу				

Тексерген _____

«Қызғалдақ» бөбекжай балабақшасы
әдіскері: Кусмолданова .А.А.

«Бекітемін» _____

«Қызғалдақ» бөбекжай-балабақшасының
меңгерушінің міндетін
атқарушы : Есжанова А. С.

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Топ: орта «Еркем ай» тобы

Балалардың жасы: 3 жас

Жоспардың құрылу кезеңі: 26.05.-30.05.2025 жыл, мамыр айы

Тәрбиеші: : Абиљданова Б.С.

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 26.05.2025	Сейсенбі 27.05.2025	Сәрсенбі 28.05.2025	Бейсенбі 29.05.2025	Жұма 30.05.2025
Балаларды қабылдау	Балаларды жайдары көңіл күймен қарсы алу. Баланың балабақшаға деген қызығушылығын арттыру. Баладан				

	қандай көңіл күймен келгенін сурет арқылы көрсетіп, сәлемдесуді пысықтау, баланы жеке пікірін білдіруге тарту (сөйлеуді дамыту). Апта дәйексөзі: Еңбек түбі зейнет				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен, кеңес, әңгімелесу	Балалардың мінезі туралы анықтамалық ақпарат беру. Табиғаттағы ауа райының жағдайын бақылауға және бақылаудың нәтижелерін табиғат күн тізбесінде белгілеуге үйрету. Шамасы келетін жұмысты орындау кезінде балалардың бастамасын қолдау: бөлме өсімдіктеріне күтім жасату, оларды суару. Балармен жеке жұмыс. (қоршаған ортамен танысу)				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды, үстел үсті ойындары, бейнелеу іс- әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Көктем мен жаздың айырмашылығын қалай білуге болатыны жайлы әңгімелету. Жайдары жаз әңгімесін оқып беру. Оқылған шығармадан ең қызықты, мәнерлі үзінділерді қайталату (көркем әдебиет)	Шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, Пазлдармен үстел үсті ойындарын ойынату. Дидактикалық ойын: «Сиқырлы қалта», «Суретші қай жерде қателесті?», «Не жоқ?» . Қазақ тіліне тән ә, ө, қ, ү, ұ дыбыстарын өздігінен дұрыс айтуға баулу. (қазақ тілі)	Өнер орталығында сурет салғызу, суретті кітапшаларды бояту. Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындарын ойнату, кітаптарды қарату кезінде. сөйлемдегі сөздерді байланыстыруға, көмекші сөздерді дұрыс қолдануға үйретуді жетілдіру (сөйлеуді дамыту)	Табиғи құрастыру материалдарымен құрастыру, кітаптарды қарау, еңбек әрекеті бойынша әңгімелесу	Балаларды шеңберге отырғызып, бір-біріне жақсы тілек айтқызу. Мінез-құлық мәдениеті мен сыпайы қарым-қатынас негіздерін қалыптастыруды жалғастыру.
Ертеңгілік жаттығу	Мамыр айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындату. Таныс, бұрын үйренген жаттығуларды және қимылдарды музыкамен сүйемелдеу арқылы орындату (Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).				
Таңғы ас	Үнемді тұтыну-«Суды,тамақты, энергияны үнемді тұтыну»				
	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету) Өз орнын тауып отыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айтқызу, ас қайырту. (сөйлеуді дамыту) «Суды, тамақты үнемді тұтыну» - табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру				

Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Балалар бір біріне бүгін қандай әдемі болып тұрғанын сипаттап айтады. «Жазбен көктем мезгілі» туралы не білетіндерін сұрау. Олар туралы не білгісі келетінін анықтау. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдату, ережелер туралы келісу және т. б. (сөйлеуді дамыту)				
Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер	Қазақ тілі Сөздерді байланыстырып, сөз тіркестерін құрастыруға (зат есім және сын есім, зат есім және етістік) үйрету Таныс ертегілер мен шағын шығармалардың мазмұны бойынша алдымен сұрақтарға жауап беруге, кейіннен өздігінен қайталап айтуға баулу.	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру Жүгіру. Қарқынды өзгертіп, жылдам (10-20 метрге дейін), жүгіру. Еңбектеу, өрмелеу. Гимнастикалық қабырғаға өрмелеу және одан түсу (биіктігі 1,5 метр). Сапқа тұру, қайта сапқа тұру. Саптағы, шеңбердегі өз орнын табуға үйрету. <u>Қимылды ойын:</u> Тышқандар мен мысық.	Музыка «Көңілді жаз» Балаларды музыкалық аспаптармен: сыбызғы, металлофон, қоңырау, сылдырмақ, маракас және барабанды ырғақпен қағып ойнаудың қарапайым дағдыларын меңгеруін пысықтау.	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру Жүгіру. Қарқынды өзгертіп, жылдам (10-20 метрге дейін), жүгіру. Еңбектеу, өрмелеу. Гимнастикалық қабырғаға өрмелеу және одан түсу (биіктігі 1,5 метр). Секіру. 15-20 сантиметр биіктіктен секіру <u>Қимылды ойын:</u> <u>Спорттық жаттығулар:</u> Велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедті тура, шеңбер бойымен, оңға және солға бұрылып тебу. Балабақша ауласында	Дене тәрбиесі <u>Жалпы дамытушы жаттығулар.</u> <u>Негізгі қимылдар:</u> Жүру.Еденге қойылған заттардан аттап жүру Тепе-теңдікті сақтау. Тепе-теңдікті сақтай отырып, арқан бойымен жүру, тура жолмен жүру. Домалату, лақтыру, қағып алу. Допты жоғары лақтыру, төмен - еденге (жерге) соғу, қағып алу. <u>Қимылды ойын:</u> Тышқандар мен мысық.
	«Көктем мен жаз» Мақсат-міндеттері: туралы суреттерді	«Кітап» орталығында жаз мезгілінің суреттері бар кітапты	«Жаз» Мақсат-міндеттері: Су жағасында шомылып	«Кітап» орталығында жаз мезгілінің суреттері бар кітапты	«Өнер» орталығында екі шағын топқа бөлу Бірінші топ

	қарату. ерекшеліктерін танып, атауын үйрету. (қоршаған ортамен танысу) Балаларды екі орталыққа бөліп, бірінші «Ашық алаң» орталығында жазғы ойын алаңын құрастыруды орындауды, екінші «өнер» орталығында жайдары жаздың суретін салғызу (құрастыру және сурет салу)	қарап шығуна жағдай жасау. <i>Ә.Ахметов</i> Тақпағын жаттату Жаз еді Өзен жай ағады, Жағасы балауса. Көбелек қағады, Қанатын жалауша. (көркем әдебиет) «Өнер» орталығында екі шағын топқа бөлу Бірінші топ балаларына көбелектің суретін бояту (сурет салу) Ал екінші топтағыларға көбелекті мүсіндету (Мүсіндеу)	жатқан балалардың суреттерін көрсету. Балалардың сурет бойынша әңгіме жүргізуін дамыту. Зат есімдерді жекеше, көпше түрде, етістіктерді келер және өткен шақта қолдануды үйрету. (сөйлеуді дамыту) Суға қай кезде түсуге болады. Мақсат-міндеттері: Күн тәртібінде көрсетілген кестемен жұмыс жасату. Қарама-қарсы тәулік бөліктерін бағдарлауын дамыту: күндіз-түнде, таңертең-кешке (математика негіздері)	қарап шығуна жағдай жасау. <i>Ә.Ахметов</i> Тақпағын жаттату Жаз еді Өзен жай ағады, Жағасы балауса. Көбелек қағады, Қанатын жалауша. (көркем әдебиет)	балаларына көбелектің суретін бояту (сурет салу) Ал екінші топтағыларға көбелекті мүсіндету (Мүсіндеу)
Серуенге дайындық	Серуендеуде балалардың табиғатқа деген сүйіспеншіліктерін арттыру, еңбекке баулу, таза ауадағы ойындар арқылы белсенділіктерін күшейту. Жағымсыз қылықтары үшін ұятты сезіне білуге, ренжіткені үшін құрдасынан кешірім сұрауға баулу. Балаларды ретімен (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуін бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру. Достарының киінуіне көмектесуге тәрбиелеу (сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту) .				
Серуен	Бақылау. Мақсаты: Балабақша ауласында өсетін	Үй жануарлары мен олардың төлдері туралы білімдерін	Спорттық жаттығулар: Үш дөңгелекті	Бақылау. Мақсаты: Жаз мезгілі мен көктемнің	Еңбек Мақсаты: Балабақша ауласындағы гүлдер

	гүлдерді бақылату. Салыстыру нәтижелерін ұзындығы бойынша ұзын-қысқа, бірдей, тең, ені бойынша кең-тар, бірдей, тең, биіктігі бойынша биік-аласа, бірдей, тең, жалпы шамасы бойынша үлкен-кіші сөздерімен белгілеуді жетілдіру. (математика негіздері) Қимылды ойын «Шымшықтар мен мысық»	бекіту. Қазақстанды мекендейтін жабайы жануарлар жайлы түсініктерін қалыптастыру, табиғат бұрышын мекендеушілерді бақылау дағдыларын қалыптастыру. (қоршаған ортамен танысу) «Жалауға қарай жүгір» қимылды ойын.	велосипедті тура, шеңбер бойымен, оңға және солға бұрылып тебу. Қоршаған орта заттары, олардың қасиеттері және қолданылуы туралы түсініктерін кеңейту. Балабақша ауласындағы бассейнмен таныстыру. (қоршаған ортамен танысу) Қимылды ойын «Мысық пен тышқан»	айырмашылықтарын табиғаттан бақылау. Айырмашылықтарын тани білу. Ағаштар мен гүлдерді бақылау. Ұлттық ойын «Сақина жасыру»	мен ағаштарға күтім жасау. Тазалық жұмыстарын жүргізу. Қимылды ойын «Шымшықтар мен мысық» «Қауіпсіздік ережелері» - төтенше жағдай кезінде қауіпсіз мінез-құлық ережелерін үйрету
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыларып пысықтау. Асықпай бір-бірін итермей жүруді қалыптастыру. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Көктем туралы әнді қайталау және т.б. жаңа ән жаттату (көркем әдебиет, дербес ойын әрекеті).				
Түскі ас	Үнемді тұтыну-«Суды,тамақты, энергияны үнемді тұтыну» Түскі ас алдында гигиеналық шараларды орындау : қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу барысында көркем сөз қолдану. Тамақтану (өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , сөйлеспеу, алғыс айту) Ас қайырып бата беруді дамыту. Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру. (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)				
Күндізгі ұйқы	Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)				

	Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайлы, баяу музыка тыңдату. «Күй күмбірі» - балалардың бойында музыканы тыңдауға қызығушылықтарын, музыканы эмоционады қабылдауды, түсінуді, қадірлей білуді қалыптастыру. Топтағы кітап орталығынан балалар таңдаған ертегіні оқып беру (көркем әдебиет)				
Біртіндеп ұйқыдан ояту, сауықтыру шаралары	Жалпақ табандылықтың алдын-алу үшін түрлі жолдармен жалаң аяқ жүруді. Тыныс алу жолдарын шынықтыруды дамыту (дене жаттығулар мен белсенділігі) Өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын: өз бетінше киіну мен шешінуді жетілдіру. Киімдерді жинау, ілу, ересектің көмегімен оларды тазалау, құрғату. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға, жинауға үйрету. (өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту) Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету. (мәдени-гигиеналық дағдылар).				
Бесін ас	Үнемді тұтыну-«Суды,тамақты, энергияны үнемді тұтыну» Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәденетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптар қарау және тағы басқа әрекеттер)	«Әдебиет» орталығында «Гүлдер таласы» ертегісін сахналауды жетілдіру. (сөйлеуді дамыту) «Өнер» орталығында балаларды екі шағын топқа бөлу.Бірінші топ балаларына гүлдерді ермексаздан жасату. (мүсіндеу) Екінші топ балаларына ұлттық ою-өрнек элементтерінің ретін, олардың арасындағы арақашықтықты сақтаумен пішінін	Кітаптан ертегілер оқып беру. Кейіпкерлерді сипаттау үшін дауыс ырғағының мәнерлі қарапайым тәсілдерін қолдануды, таныс ертегілерді ойнауға және сахналауға ынталандыру, қызығушылығын ояту. (сөйлеуді дамыту)	« Жаз еді » Ә.Ахметов Жаттауын жаттату. Өзен жай ағады, Жағасы балауса. Көбелек қағады, Қанатын жалауша. (көркем әдебиет) «Өнер» орталығында балаларға шығармашылық жұмыстарын ұйымдастыру. (сурет салу, мүсіндеу, жапсыру)	Қалаулары бойынша шығармашылықпен айналысуға жағдай жасау. Ермексаздан «кеме» жасату. Балаларға ұнататын әндерін қайталап айтқызып, би билету (музыка)	Балаларға «Әдебиет» орталығында ұнатқан кітаптарынан ертегі суреттерін тамашалатып, таңдаған ертегіні оқып беру. Сөздер мен қарапайым сөз тіркестерін қайталап айтуға мүмкіндік беру. (көркем әдебиет) Ермек саздан құм салатын шелектер жасату. (мүсіндеу)

	ескере қолданып, кілемшені безендіру дағдысын дамыту (жапсыру) Ортаға «Ашық алаңға» жиналып көңілді ән орындатып би билету. (музыка)				
Балалармен жеке жұмыс	Сайлау Асылжан Танымды қжәне зияткерлік дағдылары Ұзындығы бойынша заттарды салыстыруды дамыту	Хумарбек Нурислам Шығармашылық дағдылары, зерттеу іс әрекеті балалар музыка аспаптарын тануды, оларда ойнауды жетілдіру	Жанат Бақберген Шығармашылық дағдылары, зерттеу іс әрекеті қағазға және құмға сурет салудың бастапқы техникасын меңгерту	Ерболұлы Диас Әлеуметтік-эмоционалды дағдылар отбасы мүшелері мен өзіне жақын адамдардың есімдерін атауын қалыптастыру	Кемелхан Арафат Коммуникативтік дағдылары оқылған шығармадан қызықты үзінділерді, сөздер мен қарапайым сөз тіркестерін қайталап айтуын дамыту
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту).				
Серуен	Дидактикалық ойын «Ғажайып сандық» Сандықтан әр түрлі заттарды көрмей, ұстап сезу арқылы	Балабақша ауласына ұшып келген көбелектерді санату, салыстыру. Көбелек	Құмнан бассейн жасау. (құрастыру) Еркін ойындар	Еркін ойындар Қимылды ойындарға қызығушылықты дамыту Ұлттық ойын	Құмнан бассейн жасау. (құрастыру) Дидактикалық ойын «Ғажайып сандық»

	табу. Еркін ойындар Қимылды ойындарға қызығушылықты дамыту Ұлттық ойын «Сақина жасыру»	қанаттарын әр түрлі заттармен безендіріп жасату (математика негіздері және жапсыру) Қимылды ойын «Арқан тарту»	Қимылды ойындарға қызығушылықты дамыту	«Хан талапай»	Сандықтан әр түрлі заттарды көрмей, ұстап сезу арқылы табу.
Балалардың үйге қайтуы	Апта бойы бала не үйренгені жайлы сұхбат, әңгімелесу. «Өнегелі 15 минут» - балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын жетілдіру Қауіпсіздік ережесі- ата-анамен бала өмірінің қауіпсіздігі туралы әңгіме жүргізу				

ТАҢЕРТЕҢГІ САУЫҚТЫРУ ЖАТТЫҒУЛАРЫНЫҢ КАРТОТЕКАСЫ

Мамыр айы (ленталармен)

I. Шеңбер болып, тізбектеліп жүру, әр-түрлі бағытта журу, жүгіру, жәй жүріп, шеңбер болып тұру.

II. Жан-жақты дамыту жаттығулар:

1. Бастапқы қалып: аяқты бірге, қол төменде.

1-қолды жоғары көтеріп, сермеу, 2-бастапқы қалыпқа оралу, 4-5 рет

2. Бастапқы қалып: аяқты бірге, қол төменде.

1-қолды алға созу, 2-отыру, 3-бастапқы қалыпқа оралу, 4-5 рет

3. Бастапқы қалып: аяқтың арасы ашық, қол төменде.

1- отыру, 2-тізені қапсыра құшақтау, 3-тұру, 4-бастапқы қалыпқа оралу. 4-5 рет қайталау.

4. Бастапқы қалып: аяқтың арасы ашық, қол төменде. Аяқты алмастырып секіру. 7-8 сек.

III. Еркін тыныс алу жаттығулары.

Ертегілер

Атасының ақылы

- Төкенмен келісе алмай қалушы едің, қазір араларыңнан қыл өтпейтін болыпты ғой, Еркінім?! - деді бірде атасы.
- «Қыл өтпейді» дегенді түсінбедім, ата? - деп таңырқады немересі.
- «Тату-тәтті дос болыпсың» дегенім ғой.
- Кездескен сайын кәмпит берсе, онымен кім дос болмайды!
- Мен ешкіммен тамақ үшін дос болып көргенім жоқ, балам. Достықтың тамыры тереңде. Адал, ақылды балалармен дос бол! Адамға жақсылық жасаудың өзің бақыт санайтын адамдармен ғана дос бол! - деді атасы сонда.

С. Сейтенов

Жаман жолдас

Екі дос кісі жолдастасып келе жатып, бір аюға ұшырапты. Бұл екі кісінің біреуі әлсіз, ауру екен, екіншісі мықты, жас жігіт, аюды көрген соң бұл жігіт, ауру жолдасын тастап, өзі бір үлкен ағаштың басына шығып кетті дейді. Ауру байғұс ағашқа шығуға дәрмені жоқ, жерге құлады да созылып, өлген кісі болды да жатты: есітуі бар еді, аю өлген кісіге тимейді деп. Аю бұл жатқан кісінің қасына келіп иіскелеп тұрды да, дыбысы білінбеген соң тастап жөніне кетті. Мұнан соң манағы жолдасы ағаштан түсіп, аурудан сұрапты:

- Достым, аю құлағыңа не сыбырлап кетті? Ауру айтты дейді:
- Аю құлағыма ақыл сыбырлады, екінші рет тар жерде жолдасын тастап қашатын достармен жолдас болма деді, — дейді.

Ы. Алтынсарин

Торғай мен көбелек

Балабақша ауласында қызыл, сары, ақ гүлдер өскен әп-әдемі гүлзар бар еді. Сонда бір теңбіл қанат ақ көбелек гүлден-гүлге қонып, шырын сорып жүрген. Оны бір қу торғай көре қалды да, ұстап жегісі келіп, қуа жөнелді. Көбелек гүлзар үстінде жоғары-төмен, оңға-солға бұлттарып қаша берді, қаша берді. Торғай да қыр соңынан қалмай, қанаты пыр-пырлап қуа берді, қуа берді. Жанталасқан көбелек бір гүлге барып қорғалып еді, қу торғай оны қақшып кете жаздады. Одан тағы да қайта ұшып, әрлі-берлі бұлтақтай қашып жөнелді. Біреуі аз болғандай, енді оған екінші торғай келіп шүйілді. Екеуі пыр-пыр етіп таласа кеп құды. Бір торғайдың қанаты қағып, біреуінің тұмсығы да тиіп өтті. Міне, осы қиын сәтте ақ көбелек сонда жүрген бір кішкентай қыздың көйлегіндегі гүлге барып қона қалды. Содан мысы құрыған екі торғай енді оған жуый алмай, жай-жайына кетісті. Ақ көбелек болса қайтадан гүлзарға барып, гүлден-гүлге қонып, тағы да шырын сора бастады.

Гүлдер таласы

(ертегі)

Бағзы ерте заманда өсімдіктер патшалығында Қызғалдақ, Раушан гүлі, Бақытгүлі өмір сүріп жатады. Күндердің бір күнінде үшеуінің арасында «Қайсымыз жаз мезгілінде гүлдеуге лайықпыз?» - деген талас туады. Сонда шыдамсыздау Қызғалдақ бәрінен бұрын:

- Мен гүлдеймін жазда, - дейді.

Осы кезде тікенектері тікірейіп, жан-жағына тәкәппарлана қараған Раушан гүлі:

- Жоқ, жазда мен гүлдеуім керек! Менің өте жақсы жұпар иісім бар, - дейді.

Сабыр сақтап тұрған, шыдамды Бақытгүлі ең соңында баяу үнмен:

- Менің де жаз мезгілінде гүлдегім келеді, - деп өтінеді.

Бәрін сырттай бақылып тұрған, көп жыл жасаған Шырша былай дейді:

- Табиғаттың әр мезгілі өзінше ерекше сондықтан сендер былай істендер! – деп ақылын айтады.

- Қызғалдақ, сен суыққа төзімдісің. Сол себепті көктем мезгілінде гүлдеуің керек.

- Ал сен Раушан гүлі, жаздың аптап ыстығына төзе білесің. Саған шыдамдылық танытып, қапырық күн астында жаздай гүлдеуіңе тура келеді.

- Бақытгүлі, саған сабырлы қалпыңнан айнымай, күз басталғаннан қар түскенге дейін гүлдеген жарасады. Өзге гүлдің бәрі қурап, жер бетінен жоғалғанда сен ғана өз сұлулығыңмен жұрттың көзін тамсандырып, мейірім нұрын шашып тұратын боласың! – дейді.

- Ал мен сендермен таласпай-ақ, жыл он екі ай жасыл қалпымда тұра берейін, - деп Шырша өзіне келгенде табиғат сыйын көбірек алады.

- Содан бері көктем шыға даланы Қызғалдпқ басып, бірақ сәл өкпесі бар болғандықтан аз уақыт гүлдеп жоғалып кететін көрінеді.

- Ал, Раушан гүлі күн нұрына малынып, ала жаздай ұзақ гүлдеп тұратын болыпты. Бақытгүлі болса гүлдеу мезгілін көп күтіп, күздің алғашқы күнінен қар жауғанға дейін гүлдеп, басқа гүлдерді жоқтатпай тұрады екен.

- Өзінің тапқырлығына риза болған Шырша, көктемде Қызғалдақтың әдемілігіне сүйсініп, жаз бойы Раушанның хош иісінен қуат алып, күздей әр түсті Бақытгүлінің көркіне қызығып, қысы-жазы жасыл түсті болып ғұмыр кешеді екен.

Г. Құлжабаева

Жалқау қыз

(башқұрт ертегісі)

Баяғыда әжесі мен оның немере қызы болыпты. Әжесінің қартайғаны сонша, ештеңе істей де алмапты. Ал немере қызы тіпті жалқау екен. Кемпір жылдан жылға қартайып, қажы беріпті. Көктемнен аман-есен шыққан соң ол: «Тамақ керек, жұрттың бәрі, әне, егін егіп жатыр, біздің де бірдеңе сепкеніміз жөн»,– деп ойлайды. Ол осы ойын немересіне айтады.

— Қажеті жоқ, әже, сен мүлдем қартайдың, күзде мүмкін о дүниелік боларсың, одан соң мені өз отбасына алатын бір мейірімді адамдар табылар. Бізге нанның не керегі бар? – дейді немересі.

Осылайша олар ештеңе де екпейді.

Күз келіп, жұрт алқаптағы егінін жинап алады. Кемпір өлмейді, немере қызды да бағып-қағуға алатын ешкім болмайды. Олар ашыға бастайды.

Бірде көршісі келіп қалады да, әжесі мен немере қыздың жейтін ештеңесі жоқ екенін көріп:

— Келіп ең құрығанда кішкене болса да, тары алып кеткендеріңде ғой!

— дейді. Көрші кетіп қалған соң әжесі немересіне:

— Барып тары алып келсеңші! — дейді. Ал немересі оған:

— Алудың қажеті бар ма? Мүмкін оның тарысы жақсы емес шығар... — деп жауап қатады.

Қыс бойы кемпір мен немересі қатты ашығып, аштан өліп қала жаздайды. Көктем шығысымен немере қыз егістікке жұмысқа шығады.

— Жұмыс істеп қайтесің? — деп күледі көршілері. — Әжең сенің қартайды, төрінен көрі жуық. Ал сені тәрбиелейтін біреу табылар. Нан сендерге неге керек?

— Жоқ, болмайды, мен енді түсіндім. «Қыстың қамын жаз ойла»,— деп қариялар бекер айтпаған екен, — дейді немересі.

Орыс тілінен аударған Байбота Қошым-Ноғай.

Әтеш пен бұлбұл

Ерте, ерте, ертеде әтеш пен бұлбұл араларынан қыл өтпейтін тату дос болыпты. Ол кезде екеуінің дене тұрқы да ұқсас екен. Күндердің күнінде тау қойнауындағы ұяларының қасынан өтіп бара жатқан аспан перизаты әтеш пен бұлбұлдың:

— Біз әнші болсақ қандай жақсы болар еді? — деп армандап отырғандарын естіп қалыпты. Ол мұны естігеннен кейін олардың қасына келіп әнші болуды қаласа, үйрететіндігін айтыпты. Әтеш пен бұлбұл қуана келісіпті.

Сонымен олар әнші перизаттан өнер үйрене бастапты. Бұлбұл орнынан таң сәріде тұрып, өнерге жаттығумен айналысады екен де, әтеш ұйқышылдау болып, кеш тұрады екен. Оның үстіне ол өзінің қызыл айдарын мақтан көріп, өзін бұлбұлдан артық санап жүріпті. Екеуіне бір жыл өнер үйреткен әнші перизат оларға:

— Сендер көп өнер үйрендіңдер, ендігі мәселе, сол өнерлеріңді өздерің дамытуларың керек, үзбей жаттықсаңдар, өрелі өнерге ие боласыңдар, мен енді бір жылдан кейін келіп, екеуіңнен сынақ аламын, - депті де көзден ғайып болыпты.

Әтеш пен бұлбұл ақылдасып, екеуі екі тауда тұрып, жағы талғанша сайрайтын болыпты, тіпті бұлбұлдың үнін ормандағы аңдар мен құстар да қызыға тыңдайды екен, ал әтеш болса өзінің даусының зорлығына сеніп, күні бойы ұясына кіріп ұйықтаумен болыпты. Ол үнемі ұйықтағандықтан, бұғағы салақтап, семіре бастапты әрі құйрығы да ұяда үнемі жатқандықтан, қайырыла-қайырыла қайқая дөңгеленіпті. Сөйтіп, ол бір жылдың өткенін де сезбей қалыпты. Уағдалы уақытта бұлбұл мен әтешті әнші перизат іздеп келіпті. Ұйықтап жатқан жерінен оятып алса да, әтешті әзер таныпты. Әтеш болса ерекше семіргендіктен, әуелгідей ұзаққа ұша алмайтын болыпты.

Әнші перизат бұлбұл мен әтешті қатар тұрғызып, жеке-жеке сынақ алыпты. Бұлбұл құйқылжыта сайрағанда, әтеш шаңына да ілесе алмай қалыпты. Бұлбұлдың соншама өнер үйренгеніне қайран қалумен бірге өзінің күні бойы ұйқымен болғанын ойлап, қатты ұялыпты. Ол іштей ұйқысын азайтуға ант етіпті, әрі содан бастап әр күні ертемен тұрып, өзінің зор дауысы арқылы басқаларды оятып, ізгілікті іс істеу байламына келіпті. Сөйтіп өз кінәсін мойнына алуды ойлапты.

Сол күннен бастап әтеш ұша алмайтын болып қалыпты да, оның есесіне таңнан тұрып шақыратын болыпты. Ал бұлбұл өзінің өнерін қанағат тұтпай, күні бүгінге дейін жаттығады екен.

ҚИМЫЛДЫ ОЙЫНДАР КАРТОТЕКАСЫ

Қоян мен қасқыр (Тәрбиеші балалармен бірге)

Санамақ бойынша қасқыр мен лақты сайлап ортаға шығарады. Қалған балалар қойшылар болады. Қойшылар бір-бірінің қолын ұстап шеңбер болып айналып жүреді. Шеңбердің ортасында лақ жайылып жүреді. Шеңбердің сыртындағы қасқыр ортадағы лақты жеуге ұмтылып жүреді. Егер қасқыр лақты шеңбердің ішінде ұстап алса ойын жалғасады.

Тырналар-тырналар

(Балалар тырналарға ұқсап тізіліп тұрады)

Ойынды жүргізуші «Тырналар-тырналар, қане тізіліп тұрыңдар» деп бастайды. Барлық ойыншылар тізіліп тұрады. «Тырналар-тырналар, енді қане жіп болыңдар» дейді. Балалар жіпке ұқсап тізіліп тұра қалады. Тәрбиеші «Тырналар-тырналар жылан сияқты болыңдар» дегенде балалар жыланға ұқсап, ирелек-ирелек болып тура қалады. Жаттығулар жас ерекшеліктеріне байланысты шапшаңдықпен өткізіледі. Егер ойыншылар ойыннан қателесіп кетсе, ойынды қайтадан бастайды.

Тышқандар мен мысық.

Балалар — тышқандар.

Балалар - тышқандар өз індерінде отырады (бөлменің қабырғасын жағалай, немесе алаңның жан-жағына қойылған орындықтарға). Алаңның бір бұрышында мысық отыр. Мысықтың рөлін тәрбиеші атқарады. Мысық ұйықтап кеткенде тышқандар бөлмеде жүгіреді. Бірақ мысық оянады, керіліп-созылады, мияулайды және тышқандарды ұстай бастайды. Тышқандар тез қашып кетеді және індеріне тығылып (орындықтағы өз орындарына отырады) қалады. Барлық тышқандар індеріне қайтып келген соң мысық қайта ұйқыға кіріседі. Ойын 5-6 рет қайталанады.

Шыбыққа қалпақ кигізу

Балалар тәрбиешінің көмегімен екі топқа бөлініп тұрады. Әр топ баласы белгілі қашықтықта тұрған шыбыққа, кезегімен қалпақты лақтырып кигізеді... Балалар бір бағытты бағыттай білуге үйренеді.

Өз түсіңді тап.

Тәрбиеші балаларға 3-4 түсті кішкене жалаушаларды таратып береді: қызыл, көк, сары, жасыл. Түсі бірдей жалаушасы бар балалар, жалаушаның түсімен алдын ала белгіленген бөлменін әр бұрышына жиналады. Тәрбиешінің «Ойнап келіңдер!» деген белгісі бойынша балалар алаңның (бөлменің) әр жағына тарап кетеді. Тәрбиеші «Өз түсіңді тап!» деген кезде балалар өз түстері бар жалаушаның қасына жиналады. Тәрбиеші қай топ бұрын жиналғанын белгілейді. Сонан соң, ойын қайталанады. (5-6 рет)

Ақ доп, қызыл доп

Балалар шеңбер болып тұрады. Тәрбиеші түрлі түсті доптарды ортаға көптеп үйіп қояды, Тәрбиеші ақ доп дегенде, қай бала ақ допты, бірінші болып ұстаса, сол бала жеңіске жетеді. Қай бала доптарды түсіне қарай ажырата отырып, көп жинаса сол жеңіске жетеді. Балалар тәрбиешінің дыбыс беруінің көмегімен ойынды бастайды.

Поезд

Балалар колонаға бір-бірден тұрады (бір-бірімен қолдаспай), Біріншісі паровоз, ал қалғандары - вагондар. Тәрбиеші гудок береді де, поезд алға жылжи бастайды, ең әуелі баяу, кейін жылдам, жылдамырақ және ең соңында балалар жүгіреді. «Поезд станцияға жакындап келеді» - дейді тәрбиеші. Балалар жүрісті бірте-бірте баяулатады да, поезд тоқтайды. Балалар серуендеуге шығады. Олар жан-жаққа тарап, гүлдср, жеміс, саңырауқұлақтар тереді. Гудокты ести сала олар қайтадан колоннаға тұрады да, поездің қозғалысы жаңадан басталады. Ойын 4-5 рет қайталады.

«Допты дәлдеп лақтыр»

Балалар екі топқа бөлінеді. Екі топтан екі бала шығады. Екі баланың қолына екі доп беріледі, 4-5 м қашықтықта белгіленген орынға (дөңгелекке) лақтырады. Осылай әр топтың балалары допты лақтырып шығады да, қай топтың балалары дөңгелекке көп тигізсе сол топ жеңіске жетеді.

«Күміс алу»

Тәрбиеші жерге тиын теңгелерді шашып тастайды. Балалар екі топқа бөлінеді. Күміс атауға топтың екі баласының қолына кішкентай екі қапшық беріледі. Ойын тәрбиешінің белгісі бойынша басталады. Қай топтың баласы жылдам, көп жинап келсе сол топ жеңіске жетеді.

«Не жедің, тауып айт»

Дәм сезу анализаторы арқылы шешімін табу.Көз жұмып ауызға салған затты шайнап не екенін анықтау.Тәрбиеші әр түрлі дәмдегі көкөністер мен жемістерді алу. Оларды жуу. Тазалағаннан кейін ұсақ бөлшектерге бөлу. Салыстыруға балалардың үстелдеріне қою.Тәрбиеші көкөністермен жемістерді бір балаға дәмін таттырып көзін жұмғызып «жақсылап шайнап қандай жеміс көкөніс екенін тауып айт». Балалар орындағаннан кейін тәрбиеші жемістермен сый көрсетеді.

«Торғайлар мен автомобиль»

Бір бала автомобиль, қалған балалар торғайлар болып орындықтарда отырады. Тәрбиеші торғайларға жем шашып шақырады. Торғайлар жем тере бастаған кезде зырылдап автомобиль келеді. Торғайлар автомобильден қашып орындықтарына отыра қалады.

Мақсаты: Балаларды жылдамдыққа, шапшандыққа үйрету.

Құстардың ұшып келуі

Балалар екі топқа бөлінеді. Бірінші топ қарлығаштар, екіншісі торғайлар. Тәрбиеші қарлығаштар ұшып келді дегенде қарлығаш тобындағы балалар алаңға құстар секілді қолдарын жайып ұшып келеді. Торғайлар ұшып келді дегенде торғайлар тобындағы балалар ұшып келеді.

Сақина жасыру

Ойынды өткізуші және сақина жасырушы бала белгіленеді. Қалған ойыншылар жерге отырып тізілерінің үстіне алақандарын жаяды. Бастаушы жабулы қолын әрбір ойыншының алақанына салысымен,ол бала алақанын жаба қояды.Бастаушы бір баланың алақанына сақина салысымен, ойыншылардың біреуінен-«Сақина кімде»-деп сұрайды. Ол сақинаның кімде екенін білсе сол баламен орнын ауыстырады. Ал білмесе ол өз өнерін көрсетеді. Ойын басқарушы ойынды осылай жалғастыра береді.

Қуыр-қуыр қуырмаш.

Оң қолдың бес саусағын бір жерге түйістіреді де,сол қолымен оны бүрмелеп қапсыра ұстайды.Содан соң екінші балаға:

-ортанғы саусағымды тапшы,-дейді.Екінші балаға қарап байқап отырады да,міне,-деп бір саусақтың басынан шымшып ұстап тұрады.Егер екінші бала жасырушының ортанғы саусағын дәл тапса,ұпайды бірінші бала тартады.Ұтқан бала ұпай алу үшін мына ережелермен сөздерді жақсы білуі керек.

1. Бас бармақтан бастап шынаққа дейін саусақтардың атын бір түгел атап бередуі.:басбармақ,балан үйрек,ортан терек, шылдыр шүмек, кішкентай бөбек.Бес саусағын түгел жұмады.Тағы да бас бармағыннан бастап,былай деп 5 с аусақты түгел жазады.

Сен тұр қойыңа бар.

Сен тұр түйеңе бар

Сен тұр жылқыңа бар

Сен тұр сиырыңа бар

Сен кішкентай әлі жас екенсің
Қазанның қаспағын қырып же де, жыламай отыра тұр.
Енді осы шынашақтың өзі алақан шұңқырына бүгіп тұқырта ұстайды да:
Қуыр-қуыр , қуырмаш
Балапанға бидай шаш
Әжең келсе есік аш
Қасқыр келсе мықтап бас
Шынашақты шыр айналдырып, баланың алақанын қытықтайды. Осыларды істеп бола беріп:
Мына жерде қой бар
Мына жерде жылқы бар
Мына жерде жылқы бар
Мына жерде түлкі бар
- деп баланың білегінен қолтығына дейін түртіп ең соңында мына жерде күлкі бар –деп сәл ғана қытық-қытық! Қытықтайды